

ORGANIZACIJA ZDRUŽENIH NARODOV:

Organizacija združenih narodov (OZN) je mednarodna organizacija, ki se zavzema za sodelovanje med narodi. Njene članice so skoraj vse države sveta, tudi Slovenija, ki je postala članica leta 1992. 51 ustanovnih članic (med njimi je bila tudi Demokratična Federativna Jugoslavija) je ustanovno listino podpisalo 26. Junija 1945 v ameriškem San Franciscu. Glavne naloge novo nastale svetovne organizacije so postale ohranjanje svetovnega mira, mednarodna varnost, spodbujanje gospodarskega, kulturnega, vzgojno-izobraževalnega in znanstvenega sodelovanja med državami sveta. Pomembno vlogo ima tudi humanitarno delovanje, ter varovanje človekovih pravic. Danes ima OZN 193 članic, njen sedež pa se nahaja v New Yorku, pomembnejše pisarne pa so tudi v Ženevi na Dunaju in Nairobiju.

Nastanek:

Pobudo za nastanek nove svetovne organizacije je dal ameriški predsednik Franklin D. Roosevelt med 2. Svetovno vojno. OZN je nasledila neuspešno organizacijo Društva narodov, ki je bila ustanovljena na Versaillski konferenci po 1. Svetovni vojni, a je bila neuspešna pri svoji osnovni nalogi, ohranjanju miru, saj se je čez 20 let svetovna vojna ponovila. Deklaracija o Združenih narodih (1942) je predvidevala tesnejše sodelovanje med zavezniškimi, antifašističnimi državami, Združene države Amerike, Kitajske, Velike Britanije in Sovjetske zveze. Do marca 1945 se jim je pridružilo še 21 članic (tudi Jugoslavija). Te države so skupaj sodelovale v vojni proti silam trojnega pakta. Do 25. aprila se jim je pridružilo še 25 svetovnih narodov in podpisali so Ustanovno listino Organizacije Združenih narodov.

SESTAVA:

OZN sestavljajo 5 glavnih organov: Generalna skupščina, Varnostni svet, Ekonomski in socialni svet, Sekretariat OZN, ter Meddržavno sodišče OZN. Generalna skupščina je edini organ v katerem so vse članice enako številčno zastopane. Naloge Generalne skupščine so nadziranje proračuna, potrditev ne-stalnih članic Varnostnega sveta, pregleduje poročila in daje nasvete v obliki resolucij. Predseduje mu predsednik, ki je voljen vsako leto (letos je to ugandski politik Sam Kutesa). Varnostni svet je zadolžen za ohranjanje mednarodnega mira in varnosti. Njegove pomembnejše naloge so potrjevanje mirovnih misij in je edini organ, resolucij katerih so obvezne za vse države članice. Sestavlja ga pet stalnih članic (Kitajska, Francija, Velika Britanija, Združene države Amerike in Rusija), ter deset nestalnih članic (trenutno Angola, Čad, Čile, Jordanija, Litva, Malezija, Nova Zelandija, Nigerija, Španija in Bolivija), katere za dobo 2 let izvoli Generalna skupščina. Za potrditev sklepa Varnostnega sveta mora glasovati vsaj 9 članic, med njimi morajo biti vse stalne članice, saj imajo vse pravico do veta na odločitve Varnostnega sveta. Ekonomski in socialni svet OZN skrbi za gospodarske in socialne projekte OZN. Ima 54 članic, ki so voljene za dobo 3 let. Njegova glavna naloga je usklajevanje različnih agencij Združenih narodov, npr. UNICEF, WHO (svetovna zdravstvena organizacija), FAO (agencija za prehrano in kmetijstvo), ... Sekretariat skrbi za nemoteno delo OZN in predstavlja izvršilno vejo oblasti v OZN. Zaposluje preko

44,000 uslužbencev po vsem svetu, predseduje mu generalni sekretar (trenutno južnokorejec Ban Ki-moon). Meddržavno sodišče predstavlja sodno vejo v OZN in je najvišje sodišče v okvir OZN. Sedež ima v Haagu na Nizozemskem, sestavlja ga 15 sodnikov iz različnih držav članic, mandat imajo za 15 let, potrjeni so od Generalne skupščine in Varnostnega sveta. Njihova naloga je reševati pravne spore med članicami, ter dajati pravne nasvete.

MISIJE:

Po sklepu Varnostnega sveta, Organizacija združenih narodov pošlje vojake na krizna območja. OZN sicer nima svoje vojske, zato je odvisna od prostovoljnih prispevkov oborženih sil njenih članic. Trenutno največ vojakov in vojškega osebja prispeva Bangladeš - 9446 (16 slovenskih vojakov je trenutno pod okriljem OZN-a). zaradi velikih razlik med članicami, ter zaradi pravice do veta je bilo posredovanje OZN velikokrat premalo odločno, tako sta se na primer zgodila poboja v Ruandi, v Bangladešu in v Srebranci. Veliko je bilo tudi kritik na račun vojakov, ti. Modrih čelad, kateri so bili obtoženi mučenja, pedofilije in drugih zločinov. Pravtako so znanstveniki mirovnih misij najverjetnejši krivci za izbruh kolare na Haitiju leta 2010 po katastrofalnem potresu, ki je zajel to državo. Seveda je OZN poleg teh neuspehov zabeležil tudi veliko vojaških uspešnih misij. Take so bile na primer posredovanje v Koreji, v Zalivski vojni, ter v Iraku. Modre čelade so tudi prejele Nobelovo mirovno nagrado leta 1988.

Poleg vojaških misij je OZN pripomogla k večjemu upoštevanju človekovih pravic po svetu, ter poskrbela, da je marsikateri obubožani prebivalec iz ti. Tretjega sveta dobil topel obrok na mizo. Leta 1948 je Rooseveltova vdova Eleanor poskrbela, da je Generalna skupščina sprejela Splošno deklaracijo človekovih pravic. V njej so osnovane osnovne človekove pravice, na Deklaracijo še se danes sklicujejo akakemiki in pravniki in je tako še danes zelo pomemben dokument. Sprejeli so še druge pomembne dokumente s katerimi so odpravili deskriminacijo med ženskami, deklaracijo o zaščiti otrok, ...